

Győr visszavétele

a XVI. századból való hazai
történeten épült
hősi játék

Három felvonásban

Személyek:

Schwarzenberg Adolf – fővezér

Pálffy Miklós – alvezér

Kolonits Pál – ezredes kapitány

Obernpruck Henrik – Schwarzenberg adjutánsa

Thököly Sebestyén – Schwarzenberg szekretáriusa

Felnémeti Máté – török rabságból szökött magyar vitéz

Szigeti Tamás – hadnagy

Csatári Lőrinc – hadnagy

Kardos Bálint – vitéz

Tartsi Orbán – kém

Bodó Gergely – paraszt

Egy szökevény francia

Egy török vitéz

Egy magyar vitéz (néma személy)

Első felvonás

A komáromi tábor mellett Schwarzenberg szálláshelye. Egy kitett tábori asztal, rajta kalamáris, író toll, papír

Első jelenet

Schwarzenberg, Thököly

Thököly El nem gondolhatom a tegnapi és mai intézetek hová céloznak. Velem ugyan a fővezér, mint írnokával alkalmas titkait szokta közleni. De most saját kezével ír leveleket. Már néhány napok óta bezárkózva egyedül dolgozik. Mióta a főhercegtől megtért, szokásán kívül gondolkozó. Egyébkor nyájas és derült kedvű, most aggályos és töprenkedést mutat képe. Beszéde titkolózó. Pálffy gyakran említi, és nehezen várja. Igaz, hogy testi-lelki barátok, de az mégis különös, hogy most valakit elől utol talál, mindenkitől azt kérdezi, eljött-e már? Itt van-e már Pálffy? A dolognak, melyet eszébe forgat, nagynak kell lenni. Az írásokat mind ládákba rakatta. A készülétek szapora indulásra mutatnak. De hová? Merre? Hiszen Komáromot csak nem hagyhatjuk itt, körös-körül az ellenség torkában. Innen Győr, innen Tata! A Dunán hidat veret által. Talán Tatát akarja megszállani? Nem is jó ily közel a törököt szenvedni. A tábori rendelések mind titkosak. A hallgatás igen nagy. Alig látszik valamely kevés mozgás a táborban.

Schwarzenberg (belépvén homlokát törli) Úgy vagyon! Mikor az ember tenyere ereszkedik, előre számot tartson a szélvészre. Az úr, szekretárius uram, Obernpruck adjutáns urat sietve küldje hozzám. Továbbá utána járjon, hogy mihelyt Pálffy generális úr megérkezik, tudtomra legyen. Legelőbb megfogja az úr érteni Nádasdytól vagy Kolonitstól. Tudja az úr, hogy az én parancsolatom serény végbevitelt kíván.

Thököly (elmegy)

Második jelenet

Schwarzenberg Nincs valami oly igazán, oly szentül mondván, mint hogy a hadakat Isten vezérli. Csak ebből lehet azt megfejteni, hogy már nem egy ízben a vad és rémítő sokaságú pogány sereget maroknyi népünkkel megfuttattuk, meg is vertük. De az sem különben igaz, hogy mindemellett részünkről is kívántatik okosság, nemesség, bátor eljárás, és a kétséges fordulatokra kész tanács. Nem lehet esztelenebb, mint a hadviselésben csak szerencsére támaszkodni. Csapongó, csalárd, sikamlós a kopasz szerencse, hol egyikhez, hol másikhöz szegődik, mint a rideg asszony. Ezeknek életét, halálát véletlen esettől felfüggeszteni annyi, mint őket készakarva feláldozni. De én semmit állítok szükségesebbnek, mint titkot tartani. Mit érnek a legderekabb rendelések, ha azokba az ellenség egy árulónak sugdozása által belelát? A legjobban találó, a legbölcsebb tanács megfeneklik,

sőt károssá válik, ha azelőtt ki ellen intézve vagyon, idő előtt felnyílik. Tanulja ki bár ellenséged titokban, bizonyos, hogy a magad horgával fog meg és mely tört neki vetettél, abba kerít. Ily időkben élünk, melyben ki légyen bátor, jóakaró, és ki irigyed, bosszútevőd? Ki nem tanulhatod, habár minden csillagoknak forgásával megismerkedtél is. Gonosz, álhatatlan az emberi szív. Semminek sem oly kész engedni, mint az indulatosságnak és önhaszonnak, mely ha egyszer elragadja, nem csak polgártársát, de hitét, hazáját is elárulja. Nem! A mi titkunkat idő előtt az egy Istenen kívül az egész táborban senki nem fogja tudni. Hányszor már a gyermek édes szülőjét feladta? Nem! Ez titok marad. Közel van Győr, könnyen és hamar odarepülne a szele.

Harmadik jelenet

Schwarzenberg, Obernpruck, Thököly

Obernpruck Tessék nagyságodnak velem parancsolni!

Schwarzenberg Elkészült-e már a híd?

Obernpruck Még egy órányi munka lehet vele.

Schwarzenberg Fejéra hagyom Riedeselnek, hogy az egy órából fél legyen, külön embernek mutassa magát, mint egykor Győrnél. Énelőttem a késedelem főben járó vétek. És a dereglyék?

Obernpruck Tíz kisebbszerű dereglye, annyi szekerekre fel vannak vonatva. Más tíz szekerekre gerendák és pallók, mind a Dunának túlsó partján. Csak nagyságodnak parancsolatját várják.

Schwarzenberg Mihelyst a híd elkészül, legottan Hajdatsi kapitány úr által fog szállítani. A tатаi törököket szemmel tartsa. Amennyire lehet lapályokon járjon. Riedesel a Concón tüstént hidat verjen által azon a ponton mely neki ki van jelölve. Ezen a hídon által megy Hajdatsi. Őrizetre otthagy 30 legényt, kik bevárják a tábort és addig a hidat őrzik. A többivel négy vagy öt szakaszra oszolva Győr felé száguldoznak úgy, hogy a szakaszok között a közösülést fenntartsa, s jobb szárnyuk csak fedezékére legyen. A sáncokig egészen be ne ereszkedjen. Ha mi híreket hall, tüstént megüzenje. Senkit Győr felé által ne eresszen. Ezek iránt itt vagyon parancsolatom (egy levelet nyújt neki). Ezt adja által adjutáns uram Hajdatsinak, s megemlítsen neki, hogy szoroson ezekhez tartsa magát. Vagy lám Thököly! Egy kis várakozással adjutáns uram!

Thököly Nagyságos uram! Pálffy generális úr éppen most érkezett meg. 300 francia gyalog jött be előtte Esztergomból.

Schwarzenberg Mondja meg szekretárius uram generális uramnak, hogy kívánva várom!

Thököly Már indulófélben volt nagyságodhoz, amint észrevettem, csak egyet-kettőt szólott Nádasdyval.

Schwarzenberg Siessen az úr a generális úr elébe. Azután sürgesse a felrakodást. Az írások, rajzolatok és mappák melyek csokor nyalábba vannak kötve, különösen jól legyenek eltakarítva, hogy ha eső lenne is, meg ne nedvesedjenek.

(Thököly el.)

Schwarzenberg Az adjutáns úr még egyszer elfogja járni a tábort, és meghagyja főképpen azoknak a tiszt uraknak, kiket külön feljegyeztem, hogy sehová ne távozzanak, hanem ki ki a maga helyén várja intézetemet. Személyesen fogom az őrköt megvizsgálni. Legelőbb gondja legyen adjutáns uramnak a hídra. Riedeselt ösztönözze, hogy én készületlenül ne találjam. A jelszó ma oroszlán.

Obernpruck Már Hajdatsi husárjaival a hídnak innenső végén áll. Ő csak a hídnak összeállítását várja, azonnal meg fog indulni.

Pálffy belép, Obernpruck mindkettőnek meghajol, el.

Negyedik jelenet

Schwarzenberg, Pálffy

Pálffy Isten jó nap, generális uram!

Schwarzenberg Fogadj Isten, édes barátom! Ennek a napnak minden órája esztendő volt, oly szívszakadva vártam a generális urat.

Pálffy Az én vágyásom sem volt kisebb, de az akadályok melyek kivált így tavasz nyitásával és főképpen a Duna körül ellenünk vannak, mód nélkül késlelték érkezésemet. Vácot újra bekerítettem és jól megerősítettem. Magam jártam el a sáncokban. Dobosait hagytam várnagynak.

Schwarzenberg Dobosai derék vitéz. Ezen felül a tájnak csínjait legjobban tudja. Nem is lehetett nálánál alkalmasabb tisztet oda rendelni, mint ki régi és a török ravaszságokat jól ismerő katona. Az

ő magaviselése, melyet a minapi ostrom alatt megmutatott, bizonyságul szolgál arra, hogy bölcsen esett rá a választás. De Esztergom? Édes generális uram!

Pálffy Esztergomot éppen ne féltsük. Most kívül-belül erősebb, mint volt a megvétel előtt. A török Vácig sem ereszkedik fel, nem mondom, hogy Esztergomot fenyegetse. Ennek felette háta mögött Nógrád várnagya, Pogrányi bátor és jártas vitéz, nem alább való Révainál. Nemrég nyert Tieffenbachtól segítséget. Az őrizetet kétezerre számlálja. Pattantyúsai mind németek, 42 ágyúból tüzelhet.

Schwarzenberg (gondolkozva és kedvesen) Igaz, igaz, ez mind jól vagyon. (nyersebben) Kell is nekünk arról gondolkoznunk, hogy hátunk mögött fedve legyünk. A tataiaktól nem sokat tartok, de a Budaiak...

Pálffy Jó annak idejében és a maga helyén vigyázni. De én most ezektől nem tartok. A Nyergesújfalui győzelem és husárok támadása nagy, felette nagy hasznunkra vagyon. Mióta Satergis basa Nándorfehérvárig iramlott a török vitézség Budán is szemlátomást meghűlt. Kémeim is úgy hozták hírül, hogy még Nándorfehérvárott legkisebb mozgás sem tapasztaltatik.

Schwarzenberg Azért éppen ez az időpont az, melynek mi hasznával élhetünk. Nem vala tanácsos a múlt szeptemberben Aldobrandini úrnak javaslatára Győrnek ostromlásához fognunk. Én becsülöm benne a jó szándékot, de ő a török hadban nem forgott. Ilyenkor mindig várhatni az időnek rosszra fordulását, ami felette gátolja a jó igyekezetet. A török erő is ilyenkor még többnyire mind együtt van, és mint a később takaruló méh, azon törekszik, hogy magát télre mennél inkább meggyűjtse. De tavasszal huzamosan gyülekeznek össze. Most az ideje. Élnünk kell az alkalmatossággal. De kémeink visszatértét sokallom.

Pálffy Ha nem meghitt emberek, és törökül jól nem beszélnek, kétséges lehet visszatértük.

Schwarzenberg Mind a kettő győri vitéz. Mind a kettőnek felesége, gyermekei ott vannak. Ezért választottam ilyeneket. Nem gondolnám, hogy magukat és övéiket, kik ott sínylődnek, ne szeretnék. Törökül alkalmasint beszélnek. Mind a kettő sok évig raboskodott. Esztergomban az egyik, a másik Fehérvárott. Egyiket a Budai útra, másikat Csallóköznek utasítottam. De már negyed napja múlt, hogy küldöttem őket.

Pálffy Generális uram! Az efféle nyomorék embereknek élete annyi, mint halála. Az ő gázlatásaikat mi fel sem számolhatjuk. Mindazonáltal még visszatérhetnek. Akármint legyen, mi – úgy gondolom – felvételünket emiatt ne halasszuk. Gyógyíthatatlan kár lenne, ha törekvésünket az ellenség megorrolná. Mely hal egyszer a varsából kimenekedett, nem megy az többé bele. Gyakran ott gyullad ki, hol az ember legkevésbé sem gondolta. Én hátunk mögött mindent bátorságba helyeztettem. Két napnál tovább ártalmas lehet késnünk. Az elfojtott must nagy kárral szokta magát kilökni.

Schwarzenberg Ez mind úgy van, generális uram! Én valamit egymással végeztünk, mindent elintéztem. A hídfák már útban vannak, még az az egy vagyon hátra, hogy a fegyvereseket kiválogassuk. Nem gondolom, hogy ez a munka soká késlessen bennünket. Már erről is magamban holmi intézéseket megtettem. Éppen ezt akarom most generális urammal közölni, s elvárni, ha jóváhagyja e választásomat.

Ötödik jelenet

Thököly, Bodó, Schwarzenberg, Pálffy

Thököly Nagyságos uram egy parasztot kísérték ide a huszárok. Úgy mondják, Győrből jött, s útjából térítették ide. Parancsolja nagyságod, hogy bebocsássam?

Schwarzenberg Vezesse be! (Thököly kilép, Bodót bevezeti) Nagyon kíváncsi volna, ha tőle valamit kitanulhatnánk. Kinek hínak jóember?

Bodó Az én becsületes nevem Bodó Gergely.

Schwarzenberg Hol vagyon lakásod?

Bodó Az istenséges Isten ha tudja, de én nem.

Pálffy Láttál-e valaha embert ki azt sem tudja, hol lakik?

Bodó Uram, nekem másra semmi gondom, de most úgy vagyok, amint mondom.

Pálffy Van-e valahol házad, feleséged, gyermekeid, vagy jószágod?

Bodó Mikor onnan hazul elmentem, hála istennek volt, de annak már nyolc hete is van, hogy feléjek sem voltam, azóta ki tudja, hogy van a világ?

Schwarzenberg Ez az ember vagy igen együgyű, vagy eszében fogatkozott, vagy hogy ravaszkodik.

Pálffy Én úgy látom, hogy megijedt, fiam. Semmit se félj, nem leszen tőlünk bántásod, csak igazán és egyenesen felelj.

Bodó Dehogy félek. Mit is félnék? Hiszen látom, hogy emberséges emberek az urak. Elégszer megfordultam én már tisztartó uram előtt is.

Pálffy Mond meg tehát fiam, hol hagytad házadat, feleségedet?

Bodó Úgy? Örsön. Mert mikor otthon lehetek, Örsön lakom, uram.

Schwarzenberg Voltál-e Győrben?

Bodó Voltam biz' elégszer, bár ne lettem volna.

Schwarzenberg Mi okból mondod ezt?

Bodó Ahá! Hogy az Isten fujtsa meg valahol csak egy török van. Ehol nézzék az urak, kérem szeretettel: a minap két lovon a teleki erdőre mentem, hogy majd egy kis tüzelőt viszek haza. Már egyszerre, mintha puskával lőttek volna, tíz lovas török körbe fog. Biz' én sem tűröm, sem tagadom, csak elhajtottak Fehérvárra. Ott aztán megrakták kocsimat, de én senkinek sem mondom ám mivel. Úgy betakargatták. Aztán nekimentünk Palotának, Veszprémnek, onnan meg keresztül csavarodtunk Varsánynak, Szentmártonnak, s mint addig nem tudtam hová megyünk, még Győrbe nem értünk.

Schwarzenberg Mond meg fiam, mit láttál Győrben?

Bodó Bár oda se mentem volna. Egy részt megörültem, mert azt gondoltam, no, most közel leszek Örshöz, hála istennek haza mehetek, de biz' abból semmi sem lett.

Schwarzenberg Hadd ezt máskorra. Mit tudsz Győr felől mondani?

Bodó Csak várjon az úr, még nem értem a végére. Hát én Győrött voltam, mert ott vette ki az úr a szót számból. Mikor már indulni akartam, egy tappot sem eresztettek. Mind azt mondták, várjak. Pedig követem az élő Isten fejünk felett! Hamis volt a pogány lélek. Abban sántikáltak, hogy a lovaim veszik el. Utóbb meg is mondták kereken, hogy fel is az út, alá is az út, elmehetek gyalog, ne vesződjem lovaimmal, majd ők gondjukat viselik. Köszönjem meg, ha ingemet galléromat meghagyják. Ehol, nézzék az urak, így jöttem el, amint látnak.

Pálffy Csak Győrről felelj fiam!

Bodó Hát hiszen Győről beszélek én.

Schwarzenberg Már csak hagyjuk fecsegni, még maga szerény útba nem térül.

Bodó Azután csak elindultam biz' én gyalog. Már mikor a táplányi lapokon ballagtam, ahol egyszerre négy katona ugrat mellém. Honnan jössz? Kérdik. Mondok: Győrből. Bár csak nem mondtam volna! Nosza neki, akárhogy rimánkodtam, hogy eresszenek, hadd menjek már egyszer haza, dehogy hallgattak rá, mintha süketek lettek volna. Csak felkaptak egy pőre vezeték lóra, kétfelől körbevettek, s itt vagyok e!

Pálffy Sok-e a török Győrött?

Bodó Sok biz uram! Az isten verje meg a pogányát, szintúgy a sors.

Pálffy Mit gondolsz? Szám szerint?

Bodó Szám szerint? De talán maguk nem tudják? Alig férnek meg a városban, annyian vannak. Csaknem egyik a másiknak sarkába hág, az isten büntesse meg!

Pálffy Van-e sok elesések?

Bodó Hogyne volna? Hiszen olyanok, mint a makkon hízottak! Nem is csodálom, mindig esznek, mint a lovak.

Pálffy Nem láttad-e hány ágyújuk van?

Bodó Nem uram. Én egyszer sem láttam. Eszemben sem voltak nekem az ágyúk. Ők látták, akármire fekszenek, csak azt gondoltam, ejj, bárcsak már otthon volnák!

Schwarzenberg A kapukat csak láttad?

Bodó Hát? Hiszen kapun jöttem ki.

Schwarzenberg Hogyan vannak tehát a kapuk?

Bodó Úgy vannak hogy ki 's be lehet rajtuk járni.

Pálffy Mi evvel semmire sem megyünk. Hallod-e? Az örsi úton, Győr és Fehérvár felé járnak-e törökök?

Bodó Ott bizony járnak, hol több, hol kevesebb, lopnak, dúlnak, prédálnak, csak az isten büntesse meg őket!

Schwarzenberg Édes generális uram! Mi ezt a gyáva embert eresszük el, csak az időt veszítjük vele.

Pálffy Eljöhet ő velünk. Ha gyáva, sem javallom magát ereszteni. Adjuk a kalauz mellé.

Schwarzenberg Generális uram, ennek az embernek amint kell, viselje az úr gondját.

Bodó Hát mégsem mehetek el?

Pálffy Várj, fiam, majd az is meglesz.

Bodó De az istenre kérem az urakat, szánják meg szegény Sárámat, biz' azt sem tudja, fel vagyok-e vagy alá! Vagy isten tudja mi találhatta eddig bújában. Még más is a bajom.

Pálffy Mi más bajod lehet?

Bodó Mintha izzó parázson állnék, úgy vagyok.

Pálffy Miért?

Bodó Lesz nekem a feleségemtől, hogy kocsimat, lovamat odahagytam. Pedig az isten tudja, hogy

nem tehetek róla.

Pálffy Bátorítsd magad fiam! Az isten máshonnan megtéríthet károdát. Adj néki hálát, hogy magad épségben hazamehetsz. Imádkozzál, hogy otthonvalóidat is úgy találj. Az istennek gondja van a szegényekre.

Bodó Ez uram mind igaz, de hogy az urak ellen ne vétsek, könnyű ám annak aludni, kinek puha a feje alja. De azoknak szegényeknek sem kenyerek, sem lisztek, a zsiradék is már régen elfogyott, a kereső nincs otthon. Sok ám ez egyhuzamban!

Schwarzenberg Bízzál fiam, jó az Isten, jót ad. Messze addig is még többet kereshetsz egy pár aranyat. Fordítsd legsürgetőbb szükségedre, de várakoznod kell. Még ma otthon lehetsz, légy békével.

Bodó Az isten áldja meg az urakat. Már csak jókor indulhassak, alig várom, hogy otthon legyek! Szegény Sára, majd hogy megörül! (Thökölyvel elmegy)

Hatodik jelenet

Schwarzenberg, Pálffy

Schwarzenberg Édes generális uram! Az idő ránk jár. A hadakat osszuk fel és induljunk isten segítségével.

Pálffy Miben állapotodott meg generális uram, mily számmal menjünk?

Schwarzenberg Én úgy tartom, elég négyezer válogatott vitéz. Fele lovas, fele gyalog. Minél könnyebb szerrel.

Pálffy Engedje meg generális uram. A lovas elég, de ha az ellenség két vagy háromezer is, kevesellem a gyalogságot. A lovasságnak csak kívül vehetnénk hasznát, amire alig kerül sor. A rohanást a gyalogságnak kell kiállni. És a pattantyúk?

Schwarzenberg Vabacourtra bízta két könnyűszerű ágyút, Lamarsira két petárdát a kapuk ellen.

Pálffy Ez éppen elég. Most kérem a katonaságnak activus státuszát említeni.

Schwarzenberg Én ekképpen rendeltem: Nádasdy ezer dárdás lovagokkal, Kolonits ezer könnyű német lovagokkal, Eörsi és Pétsy ezer magyar gyalogokkal. Bradosó és Lopez 900 vallonnal, ezekhez 50 gyalog németet egyenként válogattam. A tisztek mind olyanok, akik már ezelőtt Győrben szolgálatot tettek, és az erősségnek csínjaival ismeretesek.

Pálffy Engedje meg generális uram, Rousselnek gyalogjai Nyergesújfalunál szemem láttára vitézül harcoltak. Derék katonák, könnyen fordulók, és a mi expedícióinkhoz igen alkalmasak lehetnek. Most a regiment legény szám szerint 900-as létszám. Még ezekhez kívánnám kapcsolni azt a háromszázat, akiket én még Major alatt Esztergomból ideszállítottam. Vegyesen franciák és vallonok.

Schwarzenberg (mintha magában számolna) Így tehát a mi egész seregünk rámegegy 5150. A számot nem sokallom, csak egy az észrevételem.

(Obernpruck beront)

Hetedik jelenet

Obernpruck, Tartszi, mint kém, Schwarzenberg, Pálffy

Obernpruck Nagyságos uram! Egy vitéz nagy sietséggel jött. Igen sürgeti nagyságod elejbe való bocsáttatását, szinte alkalmatlankodik is. Már csaknem pattogásra fakad.

Schwarzenberg A vitéz jöjjön be, adjutáns uram pedig minket magunkra hagyjon. (Obernpruck bevezeti, maga visszalép) Ez nyilván az én kémem lesz. Örülök, hogy éppen jókor érkezik (a kémhez) Hé, mi jó hírt tudsz Győr felől mondani?

Tartszi Nagyuram, sokat! Én molnárruhában jártam. Egy nap, egy éjjel a kis Dunának malmain régi pajtásaim között lappangtam. Szökevénynek vallottam magamat. Ott kérdezősködtem, de mivel a dologhoz nem értenek, ki egyet, ki mást beszélt, csak hogy fele sem az én malmomra való volt. Azután isten segítségével bementem a városba. Egész nap keresztül-kasul jártam a törökök között.

Schwarzenberg Meg tudnád-e mondani a törökségnek számát?

Tartszi Éppen szorosan nem vehettem őket számba, de amint számoltam, kétezren nem sokkal lesznek felül.

Pálffy Sok-e a janicsár és a lovas?

Tartsi Majd fele is janicsár, lovas is közel ötödfélszáz.

Pálffy Generális uram! A maga odvában minden féreg erős. Kevesebb számmal ne menjünk mi, mint ahogy imént felvetettek! Nem tudni, mire fakadhat. Inkább kell a bizonyosakban is tartózkodni, mint a bizonytalanokban bizakodni.

Schwarzenberg Nem vagyok ellenére Generális uramnak, magam is helyén hagyom. (Tartsihoz) Az ágyúkról tudnál-e valamit mondani?

Tartsi Csak a bástyákon egy híján százat számláltam. Kivált a Fehérvári kapu felett oly iszonyú nagyon vannak felvértelve, amekkorákat én még soha nem láttam. Magok a törökök beszélik, hogy az egész török birodalomban azok a legnagyobbak. Még Szinán Basa vonatta fel őket. A sáncokat is eljártam.

Pálffy Senki sem állotta-e utadat?

Tartsi Senki sem Nagyuram! Még inkább kérkedve mutogatja a magyaroknak, hogy mily erősen el van most Győr az ostrom ellen készítve. Gondolom, evvel csak rémíteni akarnak bennünket, hogy az ostromot próbálni se merjük. Ki ki állnak a bástyára, s hol Óvár, hol Komárom felé füttyöt hánynak. Azt emlegetik, hogy a kapukat is nyitva merik hagyni, és ha százezer keresztény szállja is meg Győrt, mégsem féltik. Igaz is nagyságos uram, hogy ugyan ki ágra el van készítve.

Pálffy Bizonyos, hogy a mi tavalyi szerencsétlen vívásunk tette őket ily vakmerőkké.

Schwarzenberg Nincs kétségem benne (Tartsihoz) sok ágyúval vannak-e a sáncok megrakva?

Tartsi Én ugyan minden rejteket meg nem járhattam, mégis számláltam hatvanig valót. A szigeti sáncokban is van közel 20 vagy 25. Leginkább meg van erősítve Jakosits és Tót Bálint bástyájának irányába. De a vigyázat oly kevés, hogy alig van minden tizedik ágyú körül egy török. A kapukat is szint oly gondatlanul őrzik.

Pálffy De éjjel mégiscsak vigyázóbbak.

Tartsi A múlt éjjel még az eresztőhidat sem vonták fel, s amint mondják, ez gyakorta megesik. Kézzel fogható, hogy semmit sem félnek.

Schwarzenberg Most fiam kimehetsz. Meghagyom, hogy hallgatni tudj. Az adjutáns úr körül maradj.

Senkivel beszédbe ne ereszkedjél. (Tartsd meg a hajod, kimegy) Úgy látjuk, hogy az Isten megvakította ezeket a pogányokat. Így vannak, kiket az Isten büntetni akar. Felfuvalkodtatja őket, és eszüket veszi.

Pálffy Ezek az előjelek kedvezők, de mi annál vigyázóbbak legyünk, hogy a jó alkalmatosságot el ne szalasszuk. A madár könnyen kiröppenik a kalitkából, de nem oly könnyen megy vissza – vagy sohasem.

Schwarzenberg Ezt a kémet Vabacourt és Lamarsi mellé adjuk. Ő a legalkalmasabb a vezetésre és mutogatásra.

Pálffy Generális uramnak imént egy észrevételt tetszett említeni.

Schwarzenberg Úgy vagy. Megvallom Generális uramnak, hogy én a franciákat sokallom közöttünk. Ők gyalogságunknak egyharmadát teszik ki. Inkább magyarokat és németeket szeretnék helyettük. Az sem lehet titok Generális uram előtt, hogy a török pattantyúsok többnyire franciák és olaszok. Lám, Ali maga is, a győri basa, a gyalázatos hittagadó, olasz származású. Állhatatlan, könnyen csábítható nemzet, hamar oda hajlik, hol hasznát látja. Ha kétes talál lenni a csata, én valóban tartok a pártütéstől, vagy árulástól.

Pálffy Ők Esztergomnál igen híven vitézkedtek. Csak nem fogják azt elkövetni, hogy a kereszténységnek közügyét elárulják. De ami fő dolog, az, hogy most nekünk könnyen mozgó hadinép kell. Ilyenek pedig a franciák, kik a lovassággal egyenlő lépést tudnak tartani, és sokkal inkább győzik a gyaloglást, mint a magyarok vagy a németek. A lövésben is gyakorlottabbak. Legyünk jó reménységgel feléjük.

Schwarzenberg Hogy jó és szerény katonák, magam sem tagadom. Legyen úgy, Generális uram! Az idő itt van, tessék a lovasságot keze alá venni, Rousselnek pedig és Flugnak meghagyni, hogy röviden falatozzanak, és magukat a többiekhez kapcsolják. Egy óra múlva indulunk. Se dobos ütni, se trombitát fújni senki nem merjen. Még a hangosabb beszélgetések is meg legyenek tiltva. Sőt senki ne hozzon magával, még tiszt sem. Én ezekről már tettem rendeltetést. Marsunkat legnagyobb csendességgel folytassuk. A demonstrációt úgy tegyük, mintha Palotát akarnánk megszállani. Jó lesz ez mind a tiszt urakra, mind a többiekre nézve. Alapnál a Német völgybe szállunk meg. Az isten vezesse kis seregünket! A Dunán túl meglátjuk egymást. (kezet fognak)

Pálffy Tegye Isten szerencsésé fegyverünket!

Második felvonás

Erdőszél, hol egy fa alatt Thököly előre küldetve a vezéreknek nyugvóhelyet néz ki. Véletlen ott találja Felnémeti Mátét, ki mint török rab Győrből béklyóban kieresztve feje váltságát koldulta, és azon a helyen nyugodott. Búba merülve, és egyik könyökére támaszkodva énekel.

Első jelenet

Felnémeti Máté, szakadt öltözetben, féloldalasan fekve, könyökére támaszkodva

Ájul szívem fájdalmában
hanyatlásán hazámnak
Úgy látszik, hogy romlásunkban
még az egek sem szánnak.
Mohács, Mohács, mit hoztál ránk?
Utánad dúlt édes hazánk!
Köd vonta be régi fényünk,
Vérünk nyeli ellenségünk.

Buda és Győr falai közt
Pogány zászlók lobognak
Szép ifjaink és hölgyeink
Rágó láncon fonnyadnak.
Dúl-fúl benne török, tatár,
Övök a föld, nincs országunk.
Sír elnyomva szabadságunk.

(Thököly lábujjhegyen halkan hát mögött közelít)

Százszor boldog ki már túl van
Életének határán
Nem kínozzák őt gyötrelmek
Nemzetének a kárán.
De él bennem a reménység,

hogy győz még a kereszténység

Isten vigyáz árváira

Királyunk hív fiaira!

Második jelenet

Thököly, Felnémeti

Thököly (oldalast állva) Szomorú éneklő, a te fohászkodásid igen mélyenhatók.

Felnémeti Akárki légy, ne háborítsd kesergésem, és magát feledő lelkem.

Thököly Te nagy bánatnak ereszkedtél, de evvel bármi legyen az oka, károdat meg nem orvoslod, sőt bánkódván szomorú történeteden, kettőzteted keserűséged.

Felnémeti A te okoskodásodnak most nincs helye az én szívemben.

Thököly Ez igen különös. Vajon mi hozott téged ide, ebbe a puszta magányba?

Felnémeti Puszta kell azoknak, kik velem egy sorson vannak. Te pedig jámbor, ha ügyemen nem könnyíthetsz, legalább ne fárassz szaggató kérdéseiddel.

Thököly Mi dolog ez? Én téged béklyóban látlak.

Felnémeti Az nem az én gyalázatom, hanem azoké, kik engem a legvérengzőbb harc közben elhagytak.

Thököly Hát te katona voltál?

Felnémeti Én az voltam, de te hagyj békével nyugodnom.

Thököly Szerencsétlen vitéz, ne légy kérlelhetetlen. hagyj legalább rajtad szánakodnom. A te bánkódásod is enyhülni fog, ha engem részesednek felvész. Ez tulajdona a gyötrődő emberi szívnek.

Felnémeti A te faggatásod az én fájdalmamat nem enyhíti. Én egyedül keserű sorsomon való töprenkedésemben s gyűlölt napjaimnak számlálásában találok pihenésemet (felnéz) de vagy te érzékeny beszédű, ezen a járatlan helyen? Szabad-e nevedet kérdezni, jó vitéz? (megismeri) Micsoda? Rémlés-e, vagy valóság? Ő az! A Thökölyi, régi szíves barátom (újra maga elé néz)

Thököly Mit látok? Vajh nem csalnak-e szemeim? Te Felnémeti vagy, szólj! Te Felnémeti vagy.

Felnémeti Az vagyok én boldogtalan!

Thököly Hadd öleljelek kedves vitéz barátom (hozza hajol, megöleli, mintha felemelni akarná, de fel nem emeli)

Felnémeti Ah, én nyomorult, engedj kérlek nyugodnom. Sebeim, és ezek a béklyók (szemeit törli), kin nékem minden mozdulatom! De téged mi hozott ide? Mi kereseted lehet erre? Mint vannak a keresztény seregek?

Thököly Nem vettél-e semmi neszt észre?

Felnémeti Én semmit sem.

Thököly A komáromi táborból ki vagy szaksztva egy könnyű csapat, kevéssel több ötezernél. Ez most itt lészen megszállítva. Én előre küldtettem, hogy a vezéreknek nyugvóhelyet keressek. Sátoraink nincsenek, ez okból telepedünk az erdőnek árnyékában. Már távolról ennek a szélső fának alját szántam pihenésre. És íme, éppen itt találkoztam veled.

Felnémeti És hová evvel a maroknyi néppel? Ennyi ellenség között?

Thököly Úgy gondoltam eddig, hogy Tatát szálljuk meg. De Tatát már elhaladtuk. Sok ha Palotára nem ütünk, és onnan Fehérvárra vagy talán Veszprémbe, hogy a Balaton mellékét védjük a török dúlások és égetések ellen. Bizonyosat nem mondhatok, ez csak az én gyanításom.

Felnémeti Az Isten legyen veletek! Ki a vezér?

Thököly Schwarzenberg és Pálffy

Felnémeti Ah, dicső vezérek! Schwarzenberg és Pálffy, új lelket veszek, mintha a másvilágról jönnék vissza. Segíts édes Sebestyénem, segíts felkelnem. (Thököly felemeli) Állva illik ezeket a szent vezéreket hallanom. Csakhogy talán már koporsómnak szélén.

Thököly Mi szaggatja ennyire szívedet? Ezek a béklyók e? Közöttünk és velünk vagy. Itt vannak azok a vitézek, kik veled és alattad szolgáltak, harcoltak, kik téged szeretve szeretnek. Vagy gondolod-e, hogy magyar a magyart elhagyja? Nem! Téged rabságra többé vissza nem eresztünk. Nem! A magyar szív nem rosta!

Felnémeti Ezek a béklyók nem pirítanak engem. Tűrni és szenvedni is tanultam. A hogy ne? Kinek egész élete gyász és szomorúság? Azt mondod, ti engem rabságra vissza nem eresztetek? Nem úgy van az. Míg én fejem váltságát le nem fizetem, rabnak tartom magamat. Keresztény hitemre, magyar emberségemre vagyok elbocsátva, egyiket sem szegem meg. Azt sem veszem lelkemre, hogy már ártatlanok helyettem szenvedjenek. De édes barátom, könyörülő egek! Csak ti tudjátok, mely keserű az én poharam!

Thököly Téged egészen a gyötirelem bír. Ínséged látom, de lehet-e még béklyódnál is valami szomorúbb?

Felnémeti Tudod, hogy én Asszonyfai birtokos vagyok. De mit mondok, az voltam. Még tegnapelőtt Győrött vettem hírről, hogy feleségem és egyetlen leányom török rabságba hurcoltattak. De ez nem elég, birtokomra Bessenyei lépet, Bessenyei a henye állat, ki hazájának szolgálatját mindenkor kerülte, és csak a ragadmányon jártatja ravasz esztét. Látom, mintha tükörből nézném, hogy minden oltalomtól meg vagyok fosztva.

Thököly Ne hidd azt édes Felnémeti, nem fogyott el minden ember.

Felnémeti Vedd számba ezeket, és ítélj fájdalmamról! Ah, mennyivel édesebb volna most nekem a másvilági nyugalom, amit a sorsnak ily dühös üldözése között fetrengenem! Mily szerencsések azok, akik mellettem estek. Azért kellett-e sebeimből csak ennyire is kigyógyulnom, hogy nagyobb sebeknek kínzása alá essem? Úgy van. Azoktól távozik a halál, akik azt tárt karokkal várják. De én beljebb lépdelek az erdőbe. Ne áradjanak rám több kínok, mint amennyi szívemet tépdesei. Hogy nézzek én így meggyalázva, szívemben, erőmben így megszakaszkodva azoknak a vitézeknek szemébe, kiktől el vagyok szakasztva?

Thököly Nem te, kedves barátom! Te innen el nem távozol. Ismered Schwarzenberget, ismered Pálffy. Ők szívükre veszik ügyedet, könnyebbítenek rajtad, s tudom, hogy örömet beszélnek veled, ki csak most jössz a törökök közül. De lassan, úgy rémlik, mintha dobogást hallanék. Már közel lehetnek. Én sietek, hogy a vezéreket ide kérjem, te itt várakozzál. (Thököly el)

Harmadik jelenet

Felnémeti, lefekszik, mint előbb

Palotára vagy Veszprémre, annál inkább Fehérvárra ütni? 5000 emberrel? Oly távol minden segítségtől, minden menedéktől? Mire magyarázzam ezt? Ők válogatottak lehetnek, de én előre félek és reszketek. Erre oly titkon nem bujkálhatnak, hogy a cirkáló törökök nyomukba ne akadjanak, s mely könnyű lesz nekik Győrből, vagy Mártonból, Tatából, Veszprémből kirohanni, s útjukat elkeríteni. Annyi, mintha már a veszedelemben látnám őket. De hová beszélek? Mi vagyok én, hogy a hadaknak intézésébe merjek szólani? Elég nekem saját sorsomat eszemben forgatnom, ezen tűnődnöm, ezzel küszködnöm. Istenem istenem! Mivel érdemeltem én azt, hogy midőn hazámat véremmel és életemmel szolgáltam, ily szenvedések, ennyi üldözések legyenek jutalmam? Boldogtalan társam, szerencsétlen gyermekem, és én, a ti atyátok!

Negyedik jelenet

Schwarzenberg, Pálffy, Obernpruck, Thököly (mind egymás után lépnek be) és Felnémeti

Schwarzenberg (körülnéz, de úgy, hogy Felnémeti háta mögött ne lássa, ez alatt Felnémeti feláll)

Nekem a hely tetszik, Thököly jól választott. Éppen szélárnyékban vagyunk, mintha a természet ezt az erdőöblöt pihenésre alkotta volna. (Obernpruckhoz) Adjutáns uram, nem érkezett-e üzenet, vagy valami hír Kajdatsítól?

Obernpruck Semmit sem tudok.

Schwarzenberg (Thökölyhez) Szekretárius uram, az úr azt mondá, hogy Felnémetit itt találta. Hol van?

Thököly (már Felnémeti mellé állt, karjánál fogva tartja) Itt vagyon nagyságos uram!

Schwarzenberg Szerencsétlen bajnok! Kívánnálak jobb sorban látni, de örülök mégis rajta, hogy nem úgy van, amint hittük. Téged már a holtakhoz számláltunk.

Felnémeti Kegyelmes vezér! Nem is voltam messze a haláltól, nem is félek tőle. Engem a halál képe soha nem rettent. Saját életemnél inkább örülök, hogy az Isten nagyságotokat mindeddig ép egészségben megtartotta.

Schwarzenberg Te, amint hallom, Győrből jössz.

Felnémeti Igenis nagyuram!

Schwarzenberg Várákossal fiam egy kevéssé. Adjutáns uram! Telepítse meg a sereget az erdőszélnek hosszában! A lovasság a szárnyakat fedezze. Tüzet senki ne élesszen, érje be ki ki száraz falatozással. Minden fejre egy-egy icce bor legyen kiosztva. A strázsák duplára legyenek, a tiszt urak vigyázzanak, és mindenre gondot tartsanak. Ezek fejvesztés alatt vannak parancsolva. A nyugovás három órára vagyon engedve. Riedesel egy órával előbb induljon váltott lovakon. Vele megy Vabacourt és Lamarsi legnagyobb csendességgel. Indulás előtt meg fogom mondani, hogy merre. Adjutáns uram, az egész sereget megkerülje. (Obernpruck meghajtja magát és elmegy, Schwarzenberg Felnémetihez fordul) Most édes Felnémeti, mint estél fogságba, mi hozott ide?

Felnémeti A múlt ősszel, mikor Győrt megszállottuk, én 30 huszárral, Lang 30 német lovassal alkottuk Eckenberg mellett az ágyúk fedezésére. Mihelyt Paitzenstein elesett, Eckenberg megfordította az ágyúkat, akkor szempillantásban kirohantak a törökök tömött csapatokban, s egyenesen az ágyúk felé nyomakodtak. Mi az ágyúkat megtartottuk, de magunkat elvesztettük. Könnyen küldhetett volna Aldobrandini segítséget, de mozdulatlanul nézte a magyar és német vitézek vérontását.

Pálffy Fiam, ne okold a vezért, nem mindkor az a legjobb, ami annak látszik.

Felnémeti Az meglehet. Mellettem estek el Lang, Alapi, Rátz, Illyés, Vida, Farkas, Kéri és többek. Kilencünket húztak ki a vérfürdőből, hogy a halálnál kínosabb rabságba gyötörjenek. Még négyen élünk, öten meghaltak. Én ki vagyok eresztve, hogy fejünk váltságát beszerezsem. Kétszáz vonásforint van egy-egy fejre vetve.

Pálffy Nyugodjál meg az isten látogatásán, Reméld, hogy jobbra fordul mostani szomorú sorsod, és még neked is kiderül.

Felnémeti Az isten kezében vagyok, légyen az ő akarata. Vétek azt el nem szenvedni, amit el kell szenvedni.

Schwarzenberg Tudnál-e nekünk Győr felől bizonyos hírt mondani?

Felnémeti Valamit tudok, elmondom. A török mintegy két ezerig való a janicsárokon kívül, akik tegnapelőtt zsoldért és eleségért Budára mentek. De oly felfuvalkodottak, úgy elbázzák magukat, mintha Győr Konstantinápoly volna. Sem a bástyákon, sem a sáncokban valamire való vigyázat nincs. Hánykolódva emelgetik, hogy akkor kél el Győr, amikor a rézkakas a német barátok templomának csúcsán megszólal. Úgy mondják, hogy Szinán basának az ágyújába az vagyon vésve, hogy Győr soha, míg világ a világ, keresztény kézre nem kerül.

Pálffy (Schwarzenbergehez) Ez sokban és szépen megegyezik Tartsi szavaival. A kapuk, édes Felnémeti, azt akarnám én főképp tudni.

Felnémeti A kapukra semmivel sincs szorgosabb ügyelés.

Schwarzenberg Éppen amint Tartsi mondta, isten adja, hogy úgy legyen.

Felnémeti Úgy vagyon, nagyuram! Az eresztőhidakat csak ritkán húzzák fel éjjelre. A hídközépkapu csak elvétve van keresztül zárva. Nem csak nappal, de későn éjjel is lovaikat, juhaikat a sáncokban s még kijebb is legeltetik, semmit nem lehet ahhoz hasonlítani, amint a keresztényeket megvetik.

Schwarzenberg Esztelen vakmerőség.

Pálffy Milyen ember a basa, és mit csinál?

Felnémeti A basa felette puha és kegyetlen. Többnyire ágyasai között találni, kikkel tobzódik, vendégeskedik. Mikor kijön, csupa ragyogás. Komorság és halállal fenyegetőző kevélység ül hosszú képén. Főképp a keresztényeknek kérlelhetetlen ellensége. A raboknak sanyarúságát nem lehet leírni, s holott a törökök torkig laknak a gyámoltalan polgárok majdnem éhen vesznek. Ezt született török nem cselekedné. A templomoknak becstelenítéséről nem is kívánok szólni.

Schwarzenberg Íme barátom a hittagadó keresztény! De ez az Isten dolga. Mit gondol, generális uram, van-e még miről tudakozó vágyunk?

Pálffy Nekünk ennyi elég. Engem mintha valamely titkos érzés szállott volna meg, úgy vagyok. Előttem úgy rémlik, mintha már a győri piacon állanánk. Úgy látszik, hogy az Isten győzedelemre vezet bennünket. Az alkalmatosság egyenes utat nyit rá. Szinte égek kívánságomban. Generális uram! Ma, vagy sohasem!

Schwarzenberg Csak árulás meg ne rontson bennünket, egyébiránt az aspektusok mind jók. Felnémeti! Te fiam velünk arra tarts. Tartsi lesz alád rendelve. Ha az Isten rásegít, nem léssen szükséges pénzváltásra. Nem éhezel?

Felnémeti Harmad napja, hogy Győrt elhagytam. Éhezem, nagyuram!

Schwarzenberg Szekretárius uram! Felnémetit tartsa jól! Boromnak javából igyék! Valamelyik szekéren juttasson néki ülést, velünk fog jőni. Most kísérje el szekéremhez! Szekretárius uram, vissza igyekezzék. Az adjutáns úr is itt közel tartózkodjék. Szükségem lészen az urakra. (Thököly, Felnémeti, meghajtják magukat, elmennek)

Ötödik jelenet

Schwarzenberg, Pálffy, Thököly, Obernpruck

Pálffy Isten segítségével Alapot szerencsésen elértük. Sokat tesz dolgunkhoz, hogy útközben csak egy törökkel sem találkoztunk.

Schwarzenberg Ha Szentmártonban török nem volna, szeretném kis táborunkat a hegyek alatt felvezetni. De most ez nem tanácsos.

Pálffy Most éj van, a síkon is bátorsággal felhúzódhatunk, utunk pedig erre jó egy órával is rövidebb.

Schwarzenberg Még azt az egyet kívánnám, ha a holdvilág ily tisztán nem szolgálna. Elég volna nekünk a csillagok világítása. A homály sokat segíthetné titkos szándékunkat. Az utakat, csavarulatokat kívül-belül vitézeink, magunk is jól ismerjük.

Pálffy Mit tegyünk róla? Azonban mire odaérünk, még beborulhat az ég. Az idő csak egy óra közben is sokféleképpen változhatik.

Schwarzenberg Édes Pálffym, az idő eljár, a mi igyekezetünknek szerencsés volta pedig a sietségben áll. Ki kell hirdetnünk szándékunkat. Minden tisztnek a maga kötelessége elejbe kell raknunk Szekretárius uram (Thököly belép), az úr vegye elő azt a fodor nyalábot, amelyben a rajzolatok vannak! (Thököly elmegy) Én a sáncoknak, kapuknak, s az egész erősségnek rajzolatját több exemplárokból elkészítettem, amint már generális uramnak Komáromnál említettem. Most ezeket ki fogjuk a tiszt uraknak osztani, hogy ki ki a maga dolgát tegye, és egyik a másiknak akadályára ne legyen. A tiszt urak pontosan mindent megmutogassanak legényeiknek.

Thököly (belép, és a bekötözött nyalábot Schwarzenbergnek adja, aki felbontja, egymástól elszedi, egyet kiterjeszt, folytatja beszédét [itt lehetne a háttérben felvetíteni nagyban akár úgy, hogy egy kamera fentről veszi őket, akár csak egy képen, amin animációval mutatjuk, amit éppen beszélnek])

Ime generális uram! Itt a bemenet. Ez a hídközi kapu, Vabacourt – hacsak a körülhatás más fáradságot nem fog javallani – a kisebb petárdával ezt betöret. Mindjárt utána Lamarsi a nagyobbik petárdát a várkapunak szegezi. Ha azt beszaggatta, Riedesel serényen hídpallókat húzasson által, Obernpruck egy zászlóaljjal sebesen, míg a törökök össze nem csoportoznak, a piacot foglalja el. Itt a Császár-bástya. Vabacourt és Lopez két zászlóaljjal ezt elkeríti, hogy a török az ágyúktól el legyen szorítva. Ez a Tóth Bálint bástyája. Eörsi a magyar gyalogságnak felével, Strasold (?) a német gyalogsággal ezt foglalják el. Pétsi a magyar gyalogságnak másik felével Roussel a franciákkal Jakosits (?) bástyájára rontsanak. Ez itt vagyon. Flug a kapunak őrizetére maradjon.

Pálffy A lovasságot sem állíthatjuk messze a kaputól, mert tán ha a gyalogság kénytelen volna hátrálni.

Schwarzenberg Mindjárt. A mi megállapodásunk a Rátz-temetőnél lészen, ez itt vagyon. Generális uram a lovasságot ezen a ponton fogja felállítani három osztályban. Az első osztályt közelebb lehet a hídfő felé nyújtani. Osszuk fel a rajzolatokat. (átadja) szekretárius uram szólítsa ide adjutáns uramat! (Thököly ki, és mindjárt vissza Obernpruckkal, Schwarzenberg mind a kettőhöz) Értsék meg az urak expedíciónknak célját. Mi még az éjjel Győr alá szállunk, s ha az Isten rásegít, rohanással próbáljuk megvenni. Rajzolatokat készítettem a tiszt urak számára, hogy ki ki személyenként tudja magát mihez tartani. Itt vagyon, ez adjutáns uramé. Mellette van instrukciója is betűről betűre. Az úr általvesz Obernprucktól egy divíziót, s mihelyt a kapun be lehet rontani, négyszög alakban nagy sebességgel előléptet a piacra, s pozícióját egész energiával fogja oltalmazni. Most menjen az úr divíziójához, és ezt az információt ismertesse meg vele. A jelszó ma: Élet-halál (Obernpruck el) Szekretárius uram mindenkor mellettem maradjon. Most, édes Pálffym, menjünk a táborba, s míg a legények falatoznak, gyűjtsük össze a tiszt urakat, s adjuk értésükre szándékunkat. Osszuk fel közöttük a rajzolatokat, s annak utána Isten segítségével! Szekretárius uram itt fog rám várakozni. (schwarzenberg és Pálffy el)

Hatodik jelenet

Thököly (egy keveset vár, utánuk néz)

Csodálatos dolog! Ki hitte volna? Fejemre mertem volna fogadni, hogy Palota vagy Veszprém alá megyünk! S ehol Győr alá! Mely rettentő erővel kerítettük ezt be a múlt esztendőben! Mely kemény elszánással víttunk, mennyit veszítettünk! És mégis mit nyertünk! S most ötezer emberrel Győrt megvenni! Ez lehetetlen! Hacsak az Isten csodát nem tesz, ez lehetetlen! Most látom az okát, miért kérdezkedett a Vezér leginkább Győr felől. Most tudom, miért küldötte arra Hajdatsit recognírozni.

Hetedik jelenet

Thököly, Kardos, szökevény

(Kardos vezet egy szökevényt francia uniformisban, terebélyes karimájú kalapban, kezei hátrakötve, még kívülről hallatszik a patvarkodás)

Kardos Eriggy pribék! Hiába kötekedsz, jó köröm közt vagy. Eriggy csak előre gyimgyom had, mindjárt be lész avatva. (egyik kezével a szökevényt tartja, és bámulva körülnézeget) Vitéz kapitány uram, nincsenek itt a generálisok? Azt mondták, hogy itt vannak.

Thököly Most nincsenek, minek? Mi baj?

Kardos Engem Hajdatsi kapitány úr küldött evvel az éjjeli kullogóval. Levelet is adott, itt vagyok e! (levelet ad át Thökölynek)

Thököly Nem ide kellett volna ezt kísérned, hanem az auditorhoz.

Kardos Mit tudtam én bele? Nekem csak azt mondta Hajdatsi kapitány úr, hogy ide kísérjem. Már most akárhova tegyék, azt az urak lássák.

Thököly Mikor, vagy hol fogtátok el?

Kardos Uzsonnatájt. Győr alatt a sáncok és az akasztófa között, hogy azon száradjon meg.

Thököly Ha már itt vagytok, várakozzatok, míg a fővezér megérkezik. (az asztalról egy rajzolatot felvesz, és azt tűnődve vizsgálja)

Kardos Ne is fesselegj te gyíkszemű, itt kell megállanod. Egy toppot sem eresztelek, ha a hét markotaiak vannak is veled.

Szökevény Meg tudok én nálad nélkül is állani. Micsoda emberség ez? Nem hiába hogy nem voltál az én országomban.

Kardos Hejj! Ott, ott! Hát nálatok a szökés is emberség? Még ez szól ám az emberségről! Én egy férges diót nem adnék a te emberségedért, te sehonnai, te füstáruló, te felkötni való, te török kopó. Hogy az ebek harangozzanak temetésedre!

Szökevény Ejj, be a nyelvedre forrott, hát neked hány neved van, ha arra kerül?

Kardos Neked csak egy, az is csonttörő, ha akarod tudni. Ugyan szeretném rajtad megmutatni, mely igazán viselem nevemet!

Szőkevény Ejha! Csonttörő uram! Vagy talán csontrágó? De vitéz vagy itt egy keze szegett ember ellen! De ott a melegén, ahol többen néznek szemed közé, ott kerüljön így a nyelved! Ott szeretnék én megköszönteni.

Kardos Ó, te anyámasszony katonája! Hány olyantól félnék, mint te? Hisz a bajuszommal is leböknék! Tudd meg, hogy én ott is ember vagyok a talpamon! Soha én még félre nem álltam, nem úgy mint úti-futi kóborló. Ha vitéz volnál, nem szöktél volna el!

Szőkevény Ki meri azt mondani, hogy én vitéz nem vagyok? Kétszázat is agyonszurkálnék, ha meg nem állanának!

Kardos Ejha! Ugye egyenként? S ha a kezek hátra volna kötve, mint most neked?

Szőkevény Mikor tűzbe jöttem, csak leheletemre is elfújtam egy zászlóalj, mint a szél a száraz cserlevelet!

Kardos Hejj! Álljunk félre, mert ez a vitéz még ma mind elfúj bennünket!

Szőkevény Nemrégiben is egy vadkannak csak az orrát pöcköltem meg, mindjárt halál fia lett!

Kardos Talán annak a vadkannak egér volt a neve? De ugyan törököt hányat pöcköltél agyon?

Szőkevény Törököt? Bagatell! Nyergesújfalunál egy kanyarításra huszonötöt vertem le! Az árokba egy lökésre félannyit buktattam. Győr alatt egy lövésre harmincnak kellett volna elesni, ha a puskám elsült volna.

Kardos Aha! Azért nem vehettük be Győrt, mert a te puskád el nem sült! Most már tudom!

Szőkevény Hány ez, ha számot tudsz vetni?

Kardos Ez azzal a kétszázzal együtt, kiket agyon szurdalnál éppen 500 és egy fél.

Szőkevény Magam is ennyire számláltam. Pedig ez mind egy nap. Hát Vácánál, Visegrádnál, Esztergomnál, Tatánál, Pápánál?

Kardos Már vége van? Nem hiába nagy kalapod van, onnan gőzölög ez a nagy füst, csaknem elkábulok bele!

Szőkevény Aztán mit vétett neked az én nagy kalapom?

Kardos Semmit sem, csak hogy mikor ebben a kalapban látlak, eszembe jut a bolondgomba, az is egészen kalapból áll, mint te!

Szőkevény Hát te azt akarod mondani, hogy bolond vagyok?

Kardos Nem is sok híján vagy ám! Hiszen a nap ellen kisebb karima is elég. Mikor pedig átázik, elől-hátul leleffen, mint mikor a cigányviskónak a födele beszakad.

Szőkevény Hallod-e!? Nem az én kalapom volt ez, mert én ezt egy magyartól loptam.

Kardos Ez is az emberséghez tartozik, úgy-e?

Szőkevény Hát mit akadoz a szemed ebbe a kalapba? Nem járnak-e nálatok ilyen kalapban még sok urak is? Már ezek is bolondok?

Kardos Hm, az urak is sokféle ám! De azt csak nem tagadhatod, hogy olyan vagy benne, mint a zsvány?

Thököly Elég volt már a versengés. A füleim is fájnak bele, hallgassatok el. A fővezér ezentúl itt lehet, csendességet kívánok. Majd meg is felejtkeztem (Kardoshoz) vedd le a kalapját. Egyiteknek sem jutott eszébe?

Szőkevény Én oka nem vagyok. Az orromig sem nyúlhatok, nem hogy a fejemet érném fel. Kapitány uram, kérem eressze fel kezeimet, hadd törölhetem meg az orromat.

Kardos Ejha, de rád eredt! Ha majd erről is segíték, tartsd, megtörlöm én, ne vesződjél vele.

Szőkevény Hújj, hagyd békén, inkább maradjon így. Te bizony az egész orromat is letörölnéd, amilyen jóakaróm vagy.

Kardos Jól találtad! Én ugyan szívesen megcselekedném akár tövestől.

Thököly Szabadítsd fel a kezét, de vigyázz!

Kardos (feloldozás közben) Még két lába legyen, vagy akár hat, mint a bolhának, mégsem ugrik el többet. Ha idáig eltudtam pörgetni, itt már könnyű gondját viselnem. De az útban ott volt ám vele sok vesződségem. Ugyan meg is kardlapoztam.

Nyolcadik jelenet

Schwarzenberg, Thököly, Kardos, Szőkevény

Schwarzenberg (körültekint) Mi dolog ez? Kik vagytok? Mi hír?

Kardos Nagyságos uram, ezt a franciát...

Thököly Lassan! Hajdatsi kapitány úr küldötte be ezt a szőkevényt, a mi táborunkhoz való. Győr alatt fogták el. Itt vagyon róla jelentése is. (átadja a levelet)

Schwarzenberg (felbontja, olvassa, fejét ingatja) Istentelen! Kinek a regimentjéből való vagy?

Szőkevény Rousseléből, nagyságos uram!

Schwarzenberg Hol és mikor szöktél el?

Szőkevény Nagyuram, én nem szöktem, inkább....

Schwarzenberg Gonosztevő! Te nem szöktél? Ki regimentedet, ki a tábort elhagytad?

Szőkevény Én inkább jót akartam.

Schwarzenberg S mi jót akartál te magad egyedül?

Szőkevény Győrt akartam kikémleni, hogy nagyságodnak véle kedveskedjem.

Schwarzenberg Ki küldött oda téged? Kinek a parancsára mentél?

Szőkevény Engem ugyan senki sem küldött, de én meg sem szöktem, csak ezek gyanakodtak úgy rám, mintha ők jobban tudnák, ami szándékkal voltam, mint én magam.

Schwarzenberg Értem, csak okoskodjál!

Kardos De Isten engem! Szökött, nagyuram! Én voltam az egyik, aki elfogtam. Alig látott meg bennünket, nekirugaszkodott, szalad erősen, berken-bokron keresztül, ugrálta az árkokat, bujkált, hol ide, hol amoda. De utóbb elfogyott a fűjtatója, csak meglappant, mint a döglött róka. Ahá! Mondok, de nagy denevért fogtam! Az egész úton is egyre rántalódott. Az ő, nagyuram, szőkevény!

Schwarzenberg Szemtelen gaz nép! A prófoshoz vele, keresztvasba, majd gondom lesz rá! (Kardos és a szőkevény el) Szekretárius uram! Minden készülőben vagyon. Az Úr is takarítson össze mindent. Paripám ezennel itt legyen. Felnémetiről el ne feledkezzék! (Thököly el)

Most is borzadok bele! Iszonyú gonoszság! Nem! Soha nem vigyázhat az ember elegendőképpen. Azt ugyan nem hiszem, hogy ő az én szándékomat tudta volna, melyet csak most hirdettem ki a táborban. De vagy csak arról is hírt vinni a töröknek, hogy én mennyi erővel és merre indultam meg, mely veszedelmes, mely káros lehetett volna! Már csak ez fellázíthatta volna és érzékennyé tehetette volna a törököt! Jól mondtam én Pálffynak, mintha éreztem volna, én a franciák ellen mindig élek gyanúpörrel. Ez a gonosztevő labirintussá teszi az eszemet. Őtet ugyan behozták, de hátha más úton, más bejutott és mozdulásomat elárulta. Ez az, ami nekem nagy nyugtalanságot szerez!

Thököly (belép) Nagyuram, minden kész! A paripa itt áll, Pálffy generális úr már megindult.

Schwarzenberg Úgy vagyon, menni kell. Nagy Isten! A te nevedben indítom meg kis seregemet. A te hatalmas kezed alázza meg a dölyfös pogányt! Te adj győzelmet keresztény népednek! Szenteld meg fegyverünket, virradatra elválik sorsunk! (menőfélben láttatja magát, függöny le, de azonnal újra

fel)

Kilencedik jelenet

A szökevény francia egyedül

Hahaha! Hahaha! (nevetve) most jövök a másvilágról, és azt tanultam, hogy szemesnek áll a világ. Hahaha! Nem mindig azé a madár, aki megfogja. Már ő kegyelmek előre kopasztották tollamat, de nem úgy megy az! Profoszhoz? Merde! Felakasztani? De nem úgy megy az! Más sem bolond ám! Ebben ugyan nem telik kedve Schwarzenberg uramnak! Hahaha! Hála Istennek, ma már kétszer szöktem, de hiszen most jobban vigyázok nagy kalapomra! Mert én, én magam sem tudom, merre vakarodom innen. Bizony nagy szerencse volt ma velem!

Ének

Nincsen nékem semmi bajom, csak hogy szegény vagyok.

Életemben korhely voltam, mégis rongyos vagyok.

Vermem ugyan elég van, de kenyerem nincsen.

A pénzemet felszámlálom egy fillérem sincsen.

Sem jó ingem, sem gallérom, sem dohányom nincsen.

A nadrágom is csupa folt, jó pár csizmám nincsen.

Örömet nem koplalnék, de mit ennem sincsen.

Jajj, Istenem, hová legyek, mikor semmim sincsen?

Meginnám a jó borocskát, a pincében nincsen.

A kocsmából kék hozatni, de egy pénzem sincsen.

Hitelbe kék hozatni, emberségem nincsen.

Hajj, Istenem hová legyek, mikor semmim sincsen?

De ha veszem, boldog vagyok, mivel semmim sincsen.

Az én házam el nem éghet, mivel házom sincsen.

Nekem barmom nem döglik, mert bogaram sincsen.

Én hát azért boldog vagyok, mivel semmi sincsen.

Feleségem nem kínozt, mert feleségem sincsen.

A cselédem kárt nem tehet, mert cselédem sincsen.

A szomszédom meg nem lop, mert szomszédom sincsen.

Én hát azért boldog vagyok, mivel semmi sincsen.

Porciót nem kérnek tőlem, egy verebem sincsen.

Vámot soha nem fizetek, mitűl adjak? Nincsen.

A pap, mester nem zaklat, mert tudják, hogy nincsen,

Ki hát olyan boldog mint én? Kinek semmim sincsen.

Harmadik felvonás

Temető mellett, Schwarzenberg tábori asztala a temetőkapu előtt

Első jelenet

Schwarzenberg, Pálffy, Thököly

Schwarzenberg Szerencsésen vagyunk! Az Istennek jobb keze láthatóképpen velünk van. (az égre néz) Csak fél órával előbb, milyen világos volt, most csillagot is csak elvétve látni. Ha a hold most is oly tisztán szolgálna, mint jöttünkben, a falakról egész seregünket ki lehetne venni.

Pálffy Valóban az isteni gondviselés támogatja szent igyekezetünket. A városban a bástyákon mily néma csendesség. Mintha egyetlen lélek sem volna ébren, oly mély az hallgatás. Ekképpen egyezik azzal, amit Felnémeti mondott.

Schwarzenberg Az, édes Pálffym, csak a kimenet választja meg. A hallgatásnak, csendességnek nem csak a gondatlan vigyázat lehet az oka. A francia szökevény mindenkor eszemben forog. Nem lehetetlen, hogy fedve várnak bennünket.

Pálffy Generális uram! Legjobb reménységgel vagyok. Ha lesből ütnek is reánk, készen találunk. Vitézeink égve várják a harcot. Soha még derültebb kedvet, lángolóbb tüzet fegyverekben nem tapasztaltam. Maga, generális uram, látta, hogy midőn Alapnál Gyórt nevezni hallották: elevenség futotta el a tábort. Én szűnt szándékkal kerestem komor képeket, de csak egynek szemében sem láttam kedvetlenséget.

Schwarzenberg Úgy vagyon, magam is örömmel tapasztaltam, s nagyon vigasztalódtam rajta, mint Alapnál mint itt, mikor imént a sereget elrendeztem. Most már nem gondolom, hogy valami egyéb volna hátra, mint...

Pálffy Kérek engedelmet. Én mégis azt tartom, amit útközben mondtam. Hogy itt a tатаi sémát kell megpróbálnunk. Mi a kapuknak nyitvalételére, vagy könnyen betörésére éppenséggel nem támaszkodhatunk. S ha egyszer a török előbb fegyverbe áll, mint mi a kapukhoz berontunk, akkor magam is kételkedem, de így a vérontást is kíméljük a behatás is hihetőbb.

Schwarzenberg Jó (gondolkodva) igen jó lenne, de nagy szerencse, ha ilyen hamar egymásután ugyanazon próbával ugyanazon szerrel boldogulhatunk.

Pálffy Én reménylem.

Schwarzenberg Sokan reménylünk, ami meg sem történik.

Pálffy Ellenben sok megtörténik, amit nem is reménylettünk. Ők mára vagy holnapra várják vissza Budáról a janicsárokat eleséggel. Egy ez. Áron aga a győri basának leányával jegyben van, kitől ide nagy és drága ajándékokat várnak. Ezeknek neszével kell a csínyt próbálni.

Schwarzenberg (késedelembe) Ez ugyan jól vagyon kitalálva. De vállalkoznának-e oly vitézek, kik ezen próbára alkalmasak és rá magukat elszánnák? Olyanok, kik törökül jól tudnak és egész a vakmerőségig bátrak? De ha volnának, hol a török ruhák ily hamarsággal?

Pálffy Minden megvan! Alapnál szóltam erről Szigeti hadnaggyal. Ő ötödmagával nagy készséggel ajánlotta magát. Mind tisztán beszélnek törökül. Lettek volna többen is, de elég ennyi. Titkos dolgot nem szerencse sokra bízni.

Schwarzenberg Tehát legyen úgy. Hívassuk Szigetit, jobb hamar tenni, mint soká tanakodni.

Pálffy Nádasdival és Kolonits-csal anélkül is van szólásom. Egyúttal ennek is a végére járok. Szigeti velem fog visszajönni. (elmegy)

Schwarzenberg Szekretárius uram! Hol van az adjutáns?

Thököly Tőlünk egy lövésnyire a frontban áll Vabacourt-tal és Lamarsival, ahogy nagyuram meghagyta neki.

Schwarzenberg Ide kívánom őtet.

Thököly Igenis! (elmegy)

Schwarzenberg Megvallom, Pálffynak plánuma szép, és nem megvető hasznot ígér, de szerencse kell hozzá. Csakhogy ami minden dolgunk ilyen (tűnődve) sokat jár rajta az eszem. De akárhogy forgatom, ezzel csak nem veszhetünk, sőt azt megnyerhetjük, hogy legalább a külső strázsák késletve lesznek. Nagy szerencse, ha a felvonóhidat leeresztik előttük.

Második jelenet

Schwarzenberg, Obernpruck, Thököly

Obernpruck Tessék nagyságodnak parancsolni!

Schwarzenberg Mint vagyunk, adjutáns uram?

Obernpruck Amint nagyságod rendelte. A sereg csapatokra szaggatva készen várja az indulást. Én Vabacourt és Lamarsi után egy divízióval.

Schwarzenberg Ott vagyon-e Tartszi?

Obernpruck Tartszi legelől a petárdásokkal. A petárdák után Riedesel a hídpallókkal.

Schwarzenberg Az ellátmányos szekerek felől megtette-e adjutáns uram a rendelést.

Obernpruck Igenis! A komáromi útra térítettem őket, innen félóránnyira, vagy talán valamivel távolabb.

Schwarzenberg Megvan-e Hajdatsinak mondva?

Obernpruck Igenis! Ő már kíséri a szekereket. Hajdúkat is adtam mellé.

Schwarzenberg Van kedvük a vallonoknak?

Obernpruck Valamennyinek. Szinte reszketnek, úgy kívánják az indulást. Csaknem bajos őket tartóztatni.

Schwarzenberg Vigyázzon adjutáns uram, hogy a tűrhetetlenség zavart és kárt ne okozzon. Egyébiránt ez mind jó jel. Én Pálffyt várom, míg ő érkezik, maradjon adjutáns uram. Lám, itt is van.

Harmadik jelenet

Pálffy, Szigeti, Schwarzenberg, Obernpruck, Thököl

Pálffy (utána Szigeti) Itt vagyon Szigeti. A legények már öltöznek.

Schwarzenberg Hadnagy uram, van-e kedve?

Szigeti Nagyuram, szíves örömet!

Schwarzenberg Bíz-e az Úr magához?

Szigeti Rajtam nem múlik. Különben a próba választja meg.

Schwarzenberg Tud-e az úr törökül?

Szigeti Mint a született török! Szavamon ugyan nem fognak.

Schwarzenberg Tudnak-e a legények?

Szigeti Szintúgy, mint én. Mindenik elkelne törökszámba.

Schwarzenberg (Pálffyhoz) Tessék generális uramnak az instrukciót kiadni.

Pálffy (Szigetihez) Hadnagy uram! Valamint már mondtam, négy legényével és Tartsival legelöl megy. Szólítsa meg távolról a strázsát, s azt mondja neki, hogy az úr Hasszán basának az agája, hogy Budáról az eleséget és a zsoldot kíséri ide, és Áron agától mennyegzői ajándékot hozza a basa lányának, mint menyasszonyának számára. Jól megértse az úr.

Szigeti Értem nagyuram!

Pálffy Ha a strázsán békével általkelhetnek, nyitassa ki az úr a hídközi kaput.

Szigeti De nem kérve?

Pálffy Isten mentsen! Parancsoló hangon, és sürgetve. A legénység rendesen vonódjék alája. Szigeti így cselekedjék az úr a felvonóhídnál.

Szigeti Jól vagyon nagyuram! Én rajtam semmi nem múlik. A kaput nem mondom, hogy ki nem nyitják, de a hidat nem hiszem, hogy leereszék. Amit tudok, megteszem.

Schwarzenberg Hadnagy uram, tegye amit tehet. Ha mégis úgy történik, hogy a hidat leeresztik, adjutáns uramat illeti a kezdés. Lamarsi azonban a nagyobbik petárdával a belső kaput töresse be. Ha pedig a külső kaput nem zárnák fel, az ellen szolgáljon a kisebbik petárda. A többi eddig való rendelésem mellett marad.

Szigeti (indulni akar)

Schwarzenberg (utána szól) Még egy szóra. Az úr nem csatáz, hanem ide hozzám jelentéseket fog tenni.

Szigeti Értem nagyuram (marad)

Schwarzenberg Adjutáns uram! Ha az isten szerencsét ad, meghagyja az úr, hogy senki prédának ne essen. A martalékban egyenlően részesül minden vitéz. Aki ezeken kívül cselekszik, álló helyében lövessék agyon. Én magamnak semmit nem kívánok, az urak tudják, hogy szavamat meg szoktam állani. Adjutáns uram! Amit most mondtam, a táborban is indulás előtt szóról szóra ki legyen hirdetve. Adjutáns uram, hadnagy uram! Katonáknak, vitézeknek szólottam, s ennél többet nem mondhatok. Én az uraktól minden jót várok! Isten hitével! (Obernpruck, Szigeti el)

Pálffy Generális uram! Szigetihez lehet bízni. Mondhatom, Tatánál jól emberkedett. Annyit ért, mint maga Rátz Illyés. Még azok is, akik jól ismerik, ha török ruhát vesz fel, gyakran csalatkoznak benne, és született töröknek vélik.

Schwarzenberg Látszik valami olyan rajta. Ő mindazáltal jól játszhatja személyét, de csakugyan szerencse is kell hozzá.

Pálffy Anélkül nincs generális uram! Én megyek a dsidásokhoz a kapu útnak szorulatjáig nyújtom (indulóban).

Schwarzenberg Generális uram! Kérem egy szóra. Adjutáns uram a hadtestnél foglalatoskodik. Szekretáriusom nem elegendő egyedül a sűrű és szapora jelentésekre. Kérem tessék egy gyors tisztet a dsidásoktól mellém rendelni. Hadnagy legyen, a kapitányok maradjanak a századuknál.

Pálffy (gondolkodva) A dsidás hadnagyok közül én Csatárit legügyesebbnek tartom.

Schwarzenberg Jól vagyon. Tehát Csatári, és ugyan mentül előbb jöjjön. Azt nem is szükséges említenem, hogy a gyalogság és lovasság között sűrű legyen a közösülés.

Pálffy Igenis, lesz rá gondom. (elmegy)

Schwarzenberg Isten kísérje generális uramat!

Negyedik jelenet

Schwarzenberg, Thököly, Csatári

Schwarzenberg (sétál, meg-megáll) Egyvalami nagy gondban tart engem. Ha a pogány cselt vetett seregemnek. Ily közelről, ily hallgatás (kihúzza óráját, ránéz). Igaz, hogy éjfél mutat. Igaz, hogy ez a legmélyebb álomnak órája, de mégis oly várban, hol annyi fegyveres nép vagyon együtt! Szekretárius uram! Menjen előbbre, hallgatózzék, ha mi különös neszt vesz észre, hozza hírrül!

Thököly Igenis! (elmegy)

Schwarzenberg Mely nagy csendesség mindekkorig! Közel már egy órája, mióta itt vagyunk. S még csak szólítást sem hallottam. Éppen így fondorkodtak a ravaszok most négy esztendeje, midőn Pálffy Belgrádot vítta. Egy lövést sem tettek az ostromlókra. Már azt kezdték hinni, hogy az ellenség titkon kitakarodott, s csak kevésen múlt, hogy a csalárdság ártalmunkra nem vált. De mintha zsibongás csörögne fülembe.

Thököly (liheg) Nagyuram! Alig értem a hídfőig, midőn előbb két puskalövés, utána mindjárt a petárda robbanását hallottam. Az iszonyú robbanás a földnek rendülése gondolhatja, hogy a kapu beszakadt. Mindjárt irtózatoss láрма támadt, a zaj mind jobban befelé terül. Nem is mentem tovább, siettem nagyuramnak jelenteni.

Schwarzenberg Jól! Most haladjon az úr előbbre! Vagy láma dsidás tiszt!

Csatári (bejön)

Schwarzenberg Igen jókor! Szekretárius uram itt marad. Hadnagy uram siessen Pálffyt megközelíteni. Mindenről értekezzék tőle. A hadi tettek taktikai mozgását obszerválja. Ami hirtelen jelentést kíván, tudtomra hozza!

Csatári Ne menjek tovább Pálffynál?

Schwarzenberg (keményen) Katonának és tisztnek szólottam!

Csatári (elmegy)

Schwarzenberg (hallgatózva) Úgy tetszik, mintha apró fegyverek lövését hallanám.

Thököly Szinte egymást érik. Pedig benn a városban.

Schwarzenberg A lárma, a sikoltás nagy és dühös, úgy tetszik, mintha erre (kézzel mutat) nagyobb volna a tüzeskedés. Különös előttem, hogy ágyúlövést csak egyet hallok. De mintha lárma közelítene felénk.

Ötödik jelenet

Tartsí, egy magyar vitéz, egy török vitéz, Schwarzenberg, Thököly

Tartsí és egy magyar vitéz (kétfelől fogják a törököt, és erőszakosan bevezetik, már kintről hallatszik a török kiáltozása: „öljete meg! Nem bánom, csak öljete meg!”)

Tartsí Úgy is! Halál a fejedre pogány fattyú!

Török Csatáznotok illett volna, nem orozva ránc rohanni, ha vitézek vagytok.

Schwarzenberg Micsoda jelenet ez? MI történt?

Tartsi Nagyuram! Ez a török vitéz az őrhelyről kétszer lőtt ránk. Ez hagyján, de felneszelte a várbelieket is. Szerencsénk, hogy megszorítottuk, még több kárt is tett volna.

Schwarzenberg (a törökhöz) Vitéz! Ha igazán felelsz, kegyelem életednek!

Török Vezér! Mindenre, ami hatalmas, császáromnak kárával nem jár, megfelelek, egyebet hiába kívánsz tőlem. Nem kell kegyelmed. Mást rémít a halállal, én megvetem fenyegetéseket.

Schwarzenberg Dicsérem hűségedet császárod iránt, de most engedned kell a kénytelenségnek. Előtte tartsd, hogy rabomnak parancsolok.

Török Rabod ugyan testem, de lelkemhez nem fér hatalmad, s bár fogva látsz, de én végső leheletemig szabadnak érzem magamat. Én török vagyok, s él a nagy Mohamed. Hogy nem irtózom sem a kínoktól, sem a haláltól, megvetem fenyegetésedet!

Schwarzenberg Hallod-e? Nem csak fenyegetni, hanem büntetni is tudok!

Török Büntess! Megérdemlem. Ki oly gonoszul vigyáztam ellenetek, ha nincs vétkesebb török mint én. Büntess, vezesd elő a halálnak minden kínjait, megérdemlem.

Schwarzenberg Értem én az efféle kérkedést. Felelj, mit művel Ali basa a várban?

Török Amit egy vitéz vezérnek művelnie kell. Készen és bátran elvár benneteket. S bízom a nagy prófétában, hogy megtompítja fegyvereteket.

Schwarzenberg Ezt korán és vakmerően mondottan, mennyiből áll a várbeli őrizet?

Török Annyiból, amennyi az ellennek elég. Próbáljátok meg, fogadom, hogy vitézekkel lesz dolgotok.

Schwarzenberg Nem az a kérdés! Szám szerint akarom hallani!

Török Ott vannak, keressétek fel őket szám szerint a csatahelyen!

Schwarzenberg Vigyázz, hogy ez a dagály bánatos ne legyen. Felelj, hol szokott lenni a legcsoportosabb erő?

Török Ahová ti nem fértek.

Schwarzenberg Vitéz, te igen fellengzősen beszélsz. Mi a jelszótok?

Török Halál!

Schwarzenberg (fejét csóválja) Merre szolgálnak a legtöbb ágyúk?

Török Valamerre ti mentek.

Schwarzenberg Vitéz! Hagyj alább a makacssággal. Hány janicsár ment Budára?

Török Amennyi ott bent szükséges nem volt.

Schwarzenberg Van-e szorgos vigyázat?

Török Tapasztald!

Schwarzenberg Várta-e Ali pasa ezt a rohamot?

Török Tapasztald!

Schwarzenberg Szokott-e éjjel fegyverben állani?

Török Tapasztald!

Schwarzenberg Jól van! Majd lesz néked is mit tapasztalnod!

Török Meg sem félemltettem. Esküszöm Allahra, és a nagy mohamedre, hogy Győrt sem ma, sem soha be nem veszitek!

Schwarzenberg Ez nincs rád bízva. Vigyétek hátra Kolonitshoz!

Török (menőfélben) Vigyetek egyenest a halálba! Hah! Csalárd hold! Te az ottani nemzetnek szentséges csillaga! Ma és most kellett-e néked imádóidhoz ily hívtelennek lenned? Hah! Örökre setétedjél el, ha ma a keresztények győznek! Megkeményült egek, szakadatok reám! (Tartsival elmennek)

Hatodik jelenet

Schwarzenberg, Thököly, Szigeti

Schwarzenberg (a török után nézve) Megátalkodott ember! De becsülnöm kell benne, hogy szíve hív vitézi kötelességének. Szekretárius uram! Tekintsen lovászhoz, s hagyja meg neki, hogy a paripám mellett egy vezetéki lovat itt közel készen tartson. Szükségem lesz rá!

Thököly (indulóban)

Schwarzenberg (megállítja) Az erdélyi seregét csak könnyű szerrel. Négy huszár ott várakozzon rám. (Thököly elmegy) Micsoda dobogást hallok itt közel? (féloldalt néz) Ki lehet ez, aki felém siet?

Szigeti (lihegve) Kegyelmes vezér! Megcsaltam a törököt, szerencsésen betörtünk. A gyalog vitézek ind bent vannak, az egész város forr. Talpon minden török. Többnyire amint az álomból felrezzentek, pőréen viadalkodnak. Az ordítás olyan, mint a kétségbeesetteké. Vitézeink mint a párducok, az kér hogy kevésbé nincs világosabb.

Schwarzenberg Bravó! Derekasán! Volt-e hadnagy uram bent a városban?

Szigeti A török ruhát mindjárt a kapu alatt lehánytam, benyargaltam a várost. Amennyire lehetett, hamarjában mindent szemre vettem. Minden jól megy, nagyuram! Mienk a győzedelem, Győr kezünkben vagyon!

Schwarzenberg Istennek hála! De talán még korán örül az úr. A napot nyugodva kell dicsérni. S hogy történt a behatolás? Mint csalta meg az úr a törököt?

Szigeti Csupa szerencse! Az első kapunál egy-két szóra békével átmentünk. A vonóhídnál keményen szólottam, azt is mindjárt leeresztették. Alig, hogy ráléptünk, a külső strázsán puskalövés esett, mert hihető, hogy a suttogásból észrevették, kik vagyunk. De már későn, mert Lamarsi azon szempillantásban gyűjtötte el a petárdát, és egyszerre szétszaggatta a kaput. Nyomban ott termett a gyalogság, s mint az árvíz, betódult.

Thököly Megparancsoltam!

Schwarzenberg Hadnagy uram! Siessen vissza, tekintsen meg minden fontosabb pontot, s mindenképp azon legyenek, hogy a törököt nagyobb csoportokba gyűlni ne hagyják!

Szigeti (elmegy)

Thököly Éktelen kiáltozás van a városban. Még a kardok pengéje is kihallik. Bizonyosan belül csatáznak.

Schwarzenberg Van tudtomra. Szigeti jó hírrel fordult meg. Mely nagy, mely ritka szerencse, hogy a kapukon minden veszteség nélkül beronthattak!

Hetedik jelenet

Csatári, Schwarzenberg, Thököly

Csatári Kegyelmes vezér! A veszedelem nagy, sebezetten jött Pető Pálffyhoz jelenteni, hogy a vallonokat a janicsárok a kapuhoz szorították, s igen félő, hogy kinyomják őket. Ha ezeket kivethetik a többiek a bástyákon odavesznek. Még tartják magukat, de mind segítséget várnak.

Schwarzenberg (megütközve) Hadnagy uram! Szaporán vissza! Mondja meg Pálffynak, szállítsa le a dsidásokat, vonakodás nélkül menjenek! Minden tíz lóra egy legény maradjon kívül, egy tiszttel. Onnan Kolonitshoz, mondja meg neki, hogy regimentjével a dsidások lovai elé nyomuljon úgy, hogy azok fedezve legyenek! Megmondja az úr a ily nagy veszedelem, oly gyors legyen a segítség. Magam is mindjárt ott leszek!

Csatári (elmegy)

Schwarzenberg Csaknem azon szempillantásban jó és rossz hír. (cédulát ír, összehajtogatja,

Thökölynek adja) ezt egy legény tüstént Kolonitshoz vigye. Az úr ezennel itt legyen.

Thököly (elveszi a cédulát, és elrohan)

Schwarzenberg Hah! Micsoda harsogás! Mely eget hasító kiáltás! Valóban úgy irányozza a fülem, hogy a kapu felé tart a bolyongás. Csak a dsidások jókor érkezzenek!

Thököly Elküldöttem

Schwarzenberg Itt-e a lovaim és a huszárok?

Thököly Igenis itt vannak!

Schwarzenberg Én most a táborba megyek. Kolonitsot rendeltem itt kívül magam helyett. Kolonits regimentjét Szamosközi veszi által! Az obszervációnak pontja ez marad, míg én különben nem rendelem. Kolonits mindenről tudósítva léssen. Ha ő érkezik, az utánam jöjjön! A kapu körül fog találni. (elmegy)

Nyolcadik jelenet

Thököly, Kolonits (páncélban, sisakban)

Thököly (sétálva) Bajos, mikor csak várakozik. Én itt csak fel-alá járkálok, odabent pedig a legtüzesebb csata. Igaz, hogy szép tapasztalást gyűjtök Schwarzenberg mellett, de az ütközetben nem lehetnem, megvallom, szégyellem, és fájdalom. Még utolsó órámban is vigasztalódnám, ha mondhatnám, hogy Győr visszavételénél harcoltam.

Kolonits Szekretárius uram, a generális után fog menni.

Thököly Igenis, úgy vettem tőle a parancsot.

Kolonits Útjában találja az úr regimentemet. Mondja meg Szamosközinek, a kommandánsnak, hogy a szorulaton a járást el ne rekessze. Tíz agy tizenöt száguldókat előre küldjön. Egyébiránt állásából hírem nélkül ki nem mozduljon.

Thököly Igenis! (elmegy)

Kolonits Mi lesz ebből? A hírek egymást rontják. Jól, nem jól, azonban amitől a legjobban félttem, azon már túl vagyunk. Maga is Schwarzenberg és Pálffy a magyar gyalogok még a dsidások is. Nem gondolnám, s még itt van ezer nyugodt lovas. Lehetetlen!

Kilencedik jelenet

Csatári, Kolonits

Csatári Nagyuram, egyenesen a csatahelyről jövök!

Kolonits Hol áll a csata? Vagy hol a legtüzesebb?

Csatári A csata közönséges. Majd minden utcában viaskodókra találni. Ki ki ahol ellenséget ér, ott ütközik. A pogány dühösség leírhatatlan. A vérontás minden felől halad, amit eddig láttam. A törökök sokan lándzsákkal átszúrva, kiterülve, kit hanyatt vágnak, szúrnak vitézeink.

Kolonits Épp nem akarják magukat megadni?

Csatári Híre nincs, csak egytől sem hallani. Obernpruck a piacon egészen holttestekkel vagyon besáncola. Könnyen elvesztett egészen mér 200 legényt, hanem a várnagy Ali pasa már elesett.

Kolonits Igaz ez? Úgy elesett a basa? Jól látta az úr?

Csatári Igenis elesett. Jól láttam őt. Bajnokul végezte az életét. Mikor elhanyatlott is, bal kezében zászlót tartott jobbával feszesen markolta a kardot. Sokáig egyedül maga állott ellent. De sok vitézünkbe is került halála, közel, ha több nem 50 fekszik körülötte, ki halva, ki sebben.

Kolonits És a bástyákon mint folyik a dolog? Vagy talán nem is volt arra hadnagy uram?

Csatári Voltam ott is. A szpáhik Jakonits bástyáján vad keménységgel harcolna. Eörsi ment Bétsinek és Strasoldónak segítségére. A pogányok arra törtek, hogy megszáldt csapatjaikat összekapcsolhassák és a várfokon keresztül a kapuhoz nyomulhassanak.

Kolonits Hát a kapunál mi vagyon?

Csatári Éppen akarám mondani. Legnagyobb veszedelem volt itt. Egy tömött janicsár csapat háromszor a kapuhoz szorította a vallonokat, ezek háromszor visszaverték őket. Már negyedszer fordították meg őket, amikor Pálffy a gyalog dsidásokkal érkezett. Éppen azon szempillantásban termett ott Schwarzenberg is. Pálffyt a Piac utca felé rendelte egy részével, a másikkal Nádasdy a bástyára küldötte.

Kolonits Visszanyomultak-e a hamar a törökök?

Csatári Éppen nem. Elsőben dsidásainknak váratlan hatására szinte megmerevedtek. Azután még nagyobb tüzességgel ellen feszítették magukat. Csak igen kevésen múlt el, hogy Schwarzenberget le nem ejtették.

Kolonits Mit? Schwarzenberget?

Csatári Igen. Schwarzenberget. Négy vakmerő janicsár hirtelen keresztülvágta magát a fáradt vallon csapaton egyenesen őhozzá. A legelső, aki odaérkezett, oly erős vágást ejtett lovának térdén, hogy az egyszerre lerogyott. Ezt ugyan maga Schwarzenberg úgy, amint nyergében állott, levágta. A dsidások azonnal ott termettek, és a többi hármat elkerítették, én még harcolva hagytam ott őket.

Kolonits És az úr oly későn említi ezt nekem? Tüstént Szamosközihez siessen, s mondja meg neki, hogy a vezér veszedelemben forog.

Csatári Már kívül van a veszedelmen.

Kolonits (keményebben) Parancsolatomra vigyázzon az úr! Szállítsa le lovasaimat és csatarendben a kapu torkáig vezesse! Onnan szaporán menjen be az úr és értse meg, ha kívánja-e a vezér benyomulását.

Csatári (elmegy)

Tizedik jelenet

Kolonits, Thököly

Kolonits Csatári nagy aggodalomba ejtett. Én Schwarzenberget mindenkor féltettem! S valóban sokszor kockára teszi életét. Mit nem cselekedett most két esztendeje Hatvan alatt! Csak harmadmagával ereszkedett a vársáncokba egy puskalövésnél közelibbre. MI könnyen őtet találhatta az a golyó, mely adjutánsának életét vette! Aggódok, igen aggódok rajta, Egyszer esik, ami megesik.

Thököly (sietve) A vezér küldött nagyuramhoz röviden jelenteni.

Kolonits Nincs baja Schwarzenbergnek?

Thököly Legkisebb sincs. Minden jól megy. A vezér küldött előre is jelentsem a győzelmet. Az utcák megtisztultak a töktől. Csak a török asszonyok és leányok futkosnak végig az utcákon. Hajaik szélnek eresztve, kezeik fejekre kulcsolva, sírnak, jajgatnak, ordítanak, ki térdre esik, ki földhöz veri magát, ruhájukat szaggatják, hajukat tépik. Szánalom őket látni.

Kolonits Nyomorultak! Megvannak-e véve a bástyák?

Thököly A Császár-bástyát már akkor elhagyták, amikor a basa elesett. Tót Bálint bástyáján az első rohanást vitézül kiállták, de Eörsi feltüzeltelte hajdúit és kinyomta a törököt innen is, onnan is. A Jakosits bástyára mentették magukat, itt megújult a harc. A szpáhik és a janicsárok keveredve, tigris dühösséggel vívtak. Már szorongatni kezdtek minket, mikor a dsidások érkeztek. Mikor ezeket meglátták, mintha mennykő csapott volna közéjük, úgy megrémültek. Ezután nem soká győzték magukat tartani. Mihelyt állásokból kinyomattak, része a fellelgyárba iramlott, része ahol szorult, ott veszett. De nem tudom, hogyan, mitől a bástyának egyik oldala iszonyú robbanással szétpattant, szerencsém, hogy éppen távolabb álltam.

Kolonits Merre jár Schwarzenberg?

Thököly A fellelgyár még nem adta fel magát. Schwarzenberg két ízben próbálta az odamenést, de a holttestek miatt sem a nagy utcán, sem a bástya felé nem lehetett menni. Lóháton éppen nem kísérelték meg, még sötét is van, lehet tartani, hogy itt vagy ott valamely lappangó török rá találna lőni. A sebesültek jajgatása is és az asszonyok sikoltása oly nagy, hogy szót sem érteni.

Kolonits Csakugyan hol hagyta az úr Schwarzenberget?

Thököly Belül a kapu előtt. Éppen Obernpruckot küldött Pálffy-hoz, hogy a fellelgyárt szorongassa, ha magát fel nem adná, bekerítse és ágyúkat vonasson ellene. Lehetetlen, hogy reggelig tartsa magát. Én Schwarzenberget készülőben hagytam. Ő ezennel itt lesz. Nekem is megparancsolta, hogy nagyuramnál várjam be őtet. (oldalvást néz) úgy tetszik, jó is már.

Tizenegyedik jelenet

Schwarzenberg, Kolonits, Thököly

Schwarzenberg (arcát törölgeti, mosolyog) Jó hír, igen jó hír, édes Kolonitsom!

Kolonits Hozta isten generális uram! Már nagyon aggódtam nagyuram felől, mikor Thökölytől hallottam...

Schwarzenberg Ah, csak a ló esett el alattam. Nincs mit féltennem magamat vitézeim között. Éppen nem, hogy megfáradtam volna. De ki kellett jőnnöm, mert lehetetlen volt a kaputól tovább mennem, oly sűrűn fekszenek a holttestek. Sok ütközetben voltam, de mondhatom, oly vérontó mészárlást nem láttam.

Kolonits A fellegvár még tartja magát?

Schwarzenberg Pálffy-ra bízam. Remélem, nemsokára elválik. Elég most bekerítve tartani. Ha reggelig fel nem adják, naponnan egész erővel vívatom. Ágyunk sok is a városban, de a puskaporos magazint a gonoszok felvetették. Semmi az, van nekünk annyi, amennyi elég lesz. Szekretárius uram! Menjen hátra, kísérje ide az ágyúkat, és a muníciós szekereket! Adja hírül Hajdatsinak, hogy virradatkor mindenestül itt legyen!

Thököly (elmegy)

Schwarzenberg Kijöttömben a német lovasságot leszállítva láttam.

Kolonits Mivel Thökölytől a csatát veszedelmesnek értettem. Nagyságod parancsolata szerint cselekedtem.

Schwarzenberg Igen jól! Semmit nem ártott. Most oberster uram, három csapatot vezessen be a városba, ossza el őket az utcák szegletein vigyázatra. Gondja legyen mind a bátorságnak, amint a jó rendnek. fenntartására. Különben oltalmazva legyenek a polgárok és török fehér személyek is.

Kolonits (indulni akar) Igenis!

Schwarzenberg Még egyet. Szamosközi a többi vitézekkel kint marad, de a járást jóval is megtágítsa.

Kolonits Igenis!

Tizenkettedik jelenet

Schwarzenberg, Pálffy, Obernpruck, Csatári, Szigeti, Felnémeti, később Thököly

Schwarzenberg Ez vala életemnek legborzasztóbb éjjele. De ez is lesz napjaimnak sorában legszebb, Mely édes éreznem miképpen repül lelkem annak az örömnek eleibe, amellyel ma felséges fejedelmünket vidámítjuk.

Pálffy (homlokát törli) Az isten velünk, generális uram! Már tökéletes győzedelmünk.

Schwarzenberg Dicső bajnok, édes barátom! (egymást megölelik) Elakadok szavaimban, mellem szorul örömben, köszönjük az istennek!

Pálffy Igenis az istennek! Mert a teremtett erőt felülmúlja győzedelmünk. Még most is kezdek borzadni, mikor elgondolom, mely nagy veszedelmes dolgot vittünk végbe!

Schwarzenberg Valóban nagyot, veszedelmeset! A fellegrvár most is...

Pálffy Kezünkben vagyunk! Legutolsó volt Omár aga. Ő 300 törökkel, janicsárok és szpáhik vegyesen, oda húzta magát. Felkértem, de lövéssel felelt. Tüstént ágyúkat, a maguk tulajdon agyúikat a Császár-bástyától vonattam ellene. az első lövésre kapitulált. Nádasdy vette által őket, mindenik fegyvertetve és őrizet alatt vannak.

Schwarzenberg Jakosits bástyáján is tüzes lehetett a harc.

Pálffy Leírhatatlan. A törökök, kik egyebet nem tehettek, fogaikkal harapdálták vitézeinket. Eörsit hátra kellett vitetni, mély lándzaszúrást kapott vékonyában. Pétsi is veszedelmesen sebesedett, s kevés reménység van életének.

Schwarzenberg Sajnálom a derék vitézeket.

Pálffy Ez a veszteség méginkább felgyújtotta harcolóinkat. Vabacourt utat vágott Ali béghez, s maga kezével ejtette el.

Schwarzenberg Vabacourt-e? Ő legyen a kurír Prágába.

Pálffy Megértemli. Látván a szpáhik, hogy vezérjük elesett, mit nem tehet a kétségbeesés? A puskaporos boltnak tüzet vetettek. Éktelen robbanással dőltek ki a falak.

Schwarzenberg Irtóztató gondolat. Vad kegyetlenség.

Obernpruck (belép)

Schwarzenberg Hozta isten adjutáns uram! Megfáradt, tudom, de hiszem, ma megnyugszunk.

Obernpruck Nagyuram! Én a fáradást elfeledtem. Úgy érem, hogy minden erőm együtt vagyon. Ily dicső győzelemben még a halálos sebek is könnyen viselhetők. De jelentem, hogy Felnémetiről levettem a béklyót.

Schwarzenberg Az úr akaratom szerint viselkedett, bár megelőzve parancsolatomat. Meg egy kis fáradtság van hátra. Szamosközi váltsa fel Nádasdyt, hogy a dsidások lovaikhoz mehessenek.

Obernpruck (elmegy)

Schwarzenberg Bravó generális uram! Szigeti jól gondolta. Nagy ravasz ő, bizony nagy.

Pálffy Tudtam én, ki legyen Szigeti. Mondom, hogy az ő praktikája nélkül nem oly könnyű lett volna Győrhöz férnünk.

Csatári Nagyuram! Még most is alig lehet a holttestek miatt a városban botorkálni. A keresztény rabokat mind szabadon eresztettük.

Pálffy Tudom, örülnek szegények.

Csatári El lehet gondolni. Úgy harsog örömkialtásuk, hogy csaknem megsüketíti a várost.

Schwarzenberg Nem látta az úr Kolonitsot?

Csatári Nagyon vesződik. Egyenként is alig léptetheti elő a vitézeket, mert attól tart, nehogy saját sebesültjeinken tiprasson a holtak között.

Schwarzenberg Igen jól. Első gondunk legyen, hogy a sebesültjeinket kiválogassuk. Aztán a holtakat takarítsuk el, tisztuljon a város minél előbb.

Csatári Már a gyalogok házakhoz hordják őket. A polgárság is segítségükre vágyon.

Schwarzenberg Dicsérem, kell őket ápolgatnunk. Az úr sűrgesse a dolgot, tágítson utat, hogy mentül előbb bemehessünk.

Csatári (elmegy)

Szigeti, Felnémeti (együtt jönnek be)

Schwarzenberg Ah, Szigeti! Hadnagy uram, szépen, igen derekasan játszott a rolláját! Egy pár ló minden készülettel az úré! Ezen felül őfelségének is különösen hírül adom.

Szigeti Kegyelmes vezérem! Tartoztam vele hazámnak, felséges királyomnak és az egész kereszténységnek. Ezután is híven szolgálok, meg csöpp véremben tart.

Pálffy Generális uram! Felnémeti szabadon.

Schwarzenberg Nagyon örülök rajta. Úgy-e nem szólott a kakas, és mégis...

Felnémeti Isten után köszönöm nagyuramnak! Én ugyan szabad vagyok, de...

Schwarzenberg Semmi baj (Pálffy-hoz) még arra generális uram. Léptesse őtet előbbi rangjába. Kapjon részt a martalékból, és gazdagon.

Pálffy Szívesen végrehajtom!

Felnémeti Köszönöm nagyuraméknak. De egy igen súlyos kő nyomja az én szívemet. Ah, szegény feleségem és leányom!

Schwarzenberg Ez fiam nagy baj, s méltán fáj szívednek. De mit tegyünk róla? Az idő azt is orvosolja.

Pálffy Én úgy gondolom, erről nem nehéz tennünk. Lesznek itt török tiszteknek feleségeik, gyermekeik, ezeken ki lehet őket cserélni.

Schwarzenberg Szentül igaz, úgy is legyen! Áron agának menyasszonya legyen Felnémetinek rabja. Ő maga cserélje ki.

Felnémeti Ezerszer köszönöm, utolsó leheletem is nagyságotokat fogja áldani.

Obernpruck Szamosközi bent van, most váltja fel Nádasdyt

Pálffy Könnyebbül már a bemenet?

Obernpruck Jóval is. A sebesültek házakhoz vannak behordva, a holtak félretakarítva.

Schwarzenberg Igen jól! Adjutáns uram, miheylt bemegyünk, megmondja Vabacourtnak, hogy készüljön Őfelségéhez, mint kurír. Az úr válogasson ki hat lovat (Szigetihez) ezeket hadnagy uram törökösen felkészítse még ma, Prágába megindítja, a zászlókat adjutáns uram kíséri el.

Pálffy A Főherceghez pedig kit?

Schwarzenberg A Főherceghez Eörsit szántam. De ez elmúlt, Lamarsit bocsássuk. Utána kísérjen Thököly négy pompásan öltöztetett arábiai paripát és a basának egész fegyvertárát.

Pálffy Generális uram, egyet ne feledjünk. A városban minden templomok megvannak fertőzve. Magamra vállalom a székes templomot megtisztítani.

Schwarzenberg Helyén vagyon említve! S ha ki tetsz takarítani, győzedelmi jelekkel ékesítsük. Holnaputánra várom a jó Hercegnek megérkezését is. A győri püspök hivattassék meg a templomot reconciliálni és a te deumot tartani. Akkor szívünk olvadásával éneklünk hálát a győzedelmek urának.

Csatári Jelentem nagyságotoknak, hogy a bemenet megvagyon tágítva.

Pálffy (felnéz) És, amint látom, már virrad.

Schwarzenberg (felnéz) Igen, már virrad. Már a hajnalcsillag a gyönyörű hűvös reggelnek követje felettünk. Mily gyorsan oszlik a sötétség! Mily serényen követi a világosság. Jöjj fel ma tündöklő nap legvidámabb sugárokkal, s bocsásd arany fényedet széjjel! Édes Pálffy-m, tiszt urak! Menjünk! A piacon harsogjon győzedelmet hirdető szavunk, ott kiáltsuk ki, éljen a magyarok felséges királya!

Mindenki Éljen!

A kar

Éjfél volt, mikor érkeztünk
maroknyi sereggel,
hajnal hasadra már győztünk
víván a törökkel.
A holdnak fénye vezérünk,
tűz és láng minden csepp vérünk,
fegyvereink mennykövek!

Betörtünk Győrnek falain,
vágtuk a tarokat,
gázoltunk testek halmain
tiprottunk kontyokat
minden vitézünk oroszlán
omlott előttünk a pogány
kergettük lelküket!

Most is tör véres fegyverünk
a pogány nyakakra,
minden tag, minden ér bennünk
kész újabb harcokra.
Búsult hazánknak javára
megyünk királyunk szavára
Győzni vagy meghalni!

Írják fel világ könyvei
rettentő vívásunk,
hallják meg a föld népei
örömkialtásunk,
nagy a te neved Istenünk!
Te voltál a mi jobb kezünk
te védőpajzsunk!